Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus ascetico-theologicus de conscientia erronea - Cod. Ettenheim-Münster 75

Cartier, Jean-Baptiste

[S.l.], 1733

Articulus 6

urn:nbn:de:bsz:31-108631

Visual Library

aliàs plus quam ridiculus haberetur. 2do nec ad eandem recurrere potest, ut se à ieiunio eximat, qui fiens esse ieiunium in vigilia S. Laurentii, minùs probabiliter existimat non esse hodie talem vigiliam.

Tandem sufficientia promulgationis non dependet ab eo, quod subditi de legis obligatione ita vel ita opinentur, aliàs posset lex aliqua uno tempore esse sufficienter promulgata, alio insufficienter, et iterum altero sufficienter sine ullo actu legislatoris, quod est aperte falsum. prob: sequela, nam duodecim primis sæculis cum nullus dubitaret an ars pingendi esset servilis, lex prohibens picturam die Dominico et festo erat sufficienter promulgata, postea autem aliquibus scriptoribus dubitare incipientibus an ars illa esset servilis, non fuit sufficienter promulgata, si credamus Adversariis; et casu, quo iam convenirent omnes esse servilem, fieret iterum sufficienter promulgata ergo &c. Porro ex hactenus dictis constare videtur, si non falsa saltem valdè incerta ac fallibilia esse principaliora benignæ sententiæ principia, cum igitur maxima imprudentiæ genus sit salutem suam in incertis collocare principiis, meritò ab omnibus fidelibus repudiari deberet probabilismus.

† proinde

Articulus 6tus.

An liceat sequi opinionem minus tutam seu stantem pro libertate in concursu opinionis eqs probabilis tutioris, seu stantis pro præcepto

Nonnulli, momentis, quæ præcedenti articulo pro sententia probabiliori adduximus convicti, usum sententiæ minùs probabilis reprobarunt; existimant tamen, si pro utraqs parte stet æqualis probabilitas, tunc saltem licitum esse sententiam libertati faventem, seu minùs tutam; verum hoc iam cap: 4. ex parte reiecimus, operæ

prætium tamen est, ut cum maiori fundamento doctrinam illic propositam hic stabiliamus.

Conclus. non est licitum amplecti sententiam probabilem minus tutam in concursu opinionis æqs probabilis et simul tutioris.

Ratio est 1mo, quia in dubio; quod hic maximè locum habet, ut constat ex cap. 4; docetqs S. Thomas q. 14. de verit. a. 1. in 6. tutior pars est eligenda; iuxta dicta præfato cap. 4to; ergo illicitum est amplecti sententiam minus tutam in concursu opinionis æqs probabilis sed tamen tutioris.

Rdent 1mo, hoc axioma solùm continere consilium, non præceptum.† subsistere non posse ibidem iā ostendimus. † Sed hanc responsionem

Rd. 2do illud axioma iuris tantùm locum habere in dubio facti, non iuris.

Contra est, quod legitur in Clem: l. 5. tit. 12 de verb. signif. ibi enim in quæstione meri iuris, an Fratres minores teneantur sub peccato mortali ad omnia ea, quæ in Regula sua verbis præceptivis proponuntur, sic respondet. Clemens 5: In iis, quæ salutem animæ respiciunt, ad vitandos graves remorsus conscientiæ, pars securior est eligenda.

Rd. 3tio In dubio tutiorem quidem partem esse eligendā, quando dubium non deponitur, secus verò quando deponitur. potest autem (ut inquiunt) deponi adminiculo illius iuris effati, in pari causa melior est conditio possidentis: deinde titulo invincibilis ignorantiæ circa legem. Sed

Contra imum. ~~est facit, quod aliud sit ignorare~~ est, quod præfatum iuris effatum locum non habeat extra materiam iustitiæ, ut satis superqs ostensum est cap. 4.

Contra 2dum facit, quod aliud sit ignorare legem, aliud dubitare circa legem: ignorantia enim et dubidatio toto (ut aiunt) cælo differunt. ignorantia quippe dicit car-

entiam rationum, dubitatio verò existentiam earundem pro utraqs parte æqualium, malè ergo ex dubitatione legis arguitur eiusdem ignorantia.

Præterea qui ignorat invincibiliter legem debet posse prudenter iudicare veram esse opinionem negantem extare præceptum, sed qui in dubio versatur id præstare nequit. quia non habet fundamentum sufficiens iudicandi illam esse potius veram quam oppositam; cum fundamenta utriusqs opinionis appareant æqualia, et apparentia veri ac falsi sit æqualis pro utraqs parte contradictionis

Ratio 2da. desumitur ex auctoritate S: Augustini, qui l. 1. cap. 3. de bapt. sic ait: graviter peccaret in rebus ad salutem animæ pertinentibus, vel ex eo solo, quod certis incerta proponeret. cum igitur in concursu opinionum æqs probabilium amplectens minùs tutam non amplectatur id, quod certum est non esse peccatum, sed potius id quod incertum est esse peccatum, consequens est ipsum peccare.

Vices, hanc ipsam auctoritatem D: Aug: etiā pugnare contra ipsos Probabilioristas, nam cum sententia probabilior favens libertati sit magis incerta[7] suā opposita inde convincuntur quod incerta certis proponant.

7 seu magis intuta

Et omnes hodie in eo convenire Doctores, post sanctum Thomam aliosqs SS. PP. eum qui amplectitur sententiam probabiliorem relicta minùs probabili, certum esse debere de liciditate suæ actionis, nam cum in rebus moralibus raro certitudinem assequi valeamus, præhumendo non est Divina bonitas eam in nostris moralibus actibus desiderare ubi haberi nequit. Non exigit Deus ab homine inquit Caietanus, verbo opinio, plusquam conditio hominis habet.

Præterea, ille qui eligit probabiliorem sententiam, habet hoc iudicium reflexum et prudentiale. qui fecit totū quod in se est ad inquirendam veritatem, si forte illam non attingat, excusatur à peccato ratione ignorantiæ invincibilis. quod iudicium omnino certum est, utpote

nixum huic principio, nemo peccat in eo, quod vitare non potest. Falsum igitur est Probabilioristas incerta certis præponere.

Ratio 3ia est, quia sicut non potest voluntas appetere obiectum, quod ei indiferenter ad bonum et malu proponitur, eò quòd necessariò in bonum, ceu in suum obiectum feratur, ita nec potest intellectus assentiri in obiectum, quod apprehendit esse indiferens ad verum et falsum, quia solum verum est obiectum intellectûs: sed ubi propositio ostenditur forte vera propter unam rationem et forte falsa propter aliam æqualem, apprehendit eam intellectus ut indifferentem ad veritatem et falsitatem, ergo non potest intellectus illi assensum præbere, manetqs proinde anceps et dubius. atqui, ut supra dictum est in dubiis tutior pars est eligenda; ergo &c

R: Adversarii Negando Maiorem, et dicunt, quod ex accessu imperii et determinationis voluntatis intellectus possit alterutri contradictionis extremo assentiri.

Contra est. Quia intellectus noster in omnibus obiectis, circa quæ versatur, unicè verari cupiat veritatem: unde repugnat, ut uni extremo contradictionis assentiatur, ut vero, quin in illo inveniat rationem, ac motivum, vi cuius potiùs appareat verum, quàm eius contradictoriu: sed imperium voluntatis non potest facere, ut intellectus in conflictu duarum opinionum æquabiliter probabilium, quamdiu manent tales, inveniat veritatem potiùs in una parte contradictionis, quam in aliâ, nisi intellectu applicet, ad inquirendas novas rationes, vi quarum una pars extrahatur è statu æqualis probabilitatis: ergo nec poterit facere ut intellectus illi assentiatur, ut vera.

Ratio 4ta est, quia opposita sententia falsò aut saltem valde dubio principio innititur, nimirum in

dubiis in quacunqs demum materia versantibus meliorem esse conditionem possidentis; hoc enim principium extra materiam iustitiæ esse falsum vel saltem valde dubium facile liquet tum ex dictis cap 4: tum ex eo, quod præstantissimi ijqs permulti viri gravibus contendant rationibus, idud extra materiam iustitiæ extendi non debere. unam cit: cap: 4. iam adduximus, præstat etiam nunc aliam in medium proferre.

Aiunt itaqs quod in materia iustitiæ melior sit conditio possidentis ideo solum modo verum esse, quia ita statutum est iure positivo: vel certè si sit iuris etiam naturalis, ea est ratio specialis, quod cum iura ipsa difficillima sint cognitu, ut finiretur lites, et parceretur sumptibus in has faciendis, et haberi posset securitas de pacifica rerum possessione stabileqs earum dominium, opstabilissimum fuerit generi humano, ut ubi iura aliquorum apparent esse paria, et non potest veritas deprehendi, res illi deferretur, seu potius penes illum permaneret, qui iam in illius esset possessione: ideaqs in hanc veluti legem censetur totum genus humanum tacitè consensisse, vel etiam consentire debuisse, idemqs ab ipso auctore naturæ Deo esse sanctum. at verò ut in dubio de existentia alicuius legis ad virtutes alias pertinentis melior esset conditio libertatis, haqs esset velut in possessione, hoc neqs lege aliqua positiva ostenditur esse constitutum, neqs ratio aliqua specialis suadet, quod iure saltem naturali ita fuerit statutum.

Ex hac igitur aliisqs rationibus, quas gravissimi Auctores contra præfatum principium adducere solent liquidò constat, idud, si non falsum, saltem valde dubium haberi debere, ex quo proin dictamen conscientiæ

moraliter certum formari nequit.

Dicesimo ut lex humana obliget proximè et in actu secundo debet esse clara, manifesta, et sufficienter promulgata ac proposita, illis, quos debet obligare; sed quando lex manet dubia propter æqualem utrinqs probabilitatem, non est clara, manifesta, et sufficienter promulgata, ergo non obligat.

R: cum dicitur in Decret: dist: 4. cap: erit autem, legem debere esse manifestam seu claram, statim subiungitur: ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat. id est iuxta Glossam, ne per eam ratione obscuritatis alicui laqueus paretur. Igitur illa verba, clara et manifesta. non opponuntur legi, de qua dubitatur an existat, sed solum iis statutis, quæ sunt in se ambigua, obscura, captiosa atqs ad aliquem circumveniendum aptissima.

Præterea superius iam diximus, quod præfata verba non debeant sumi in sensu stricto, sed latiori, nempe pro ea notitia, qualis in rebus moralibus haberi potest, quarum sanè certitudo et evidentia rara est, frequentior vero probabilitas.

Quod verò attinet ad promulgationem legis, quæ in dubio non videtur sufficienter intimata. R: cum Distinctione Min. quando lex manet dubia ob æqualē utrinqs probabilitatem lex non est sufficienter promulgata, sic ut in iis, qui ea obligantur, inde non ~~resultet eius evidentia, Con: ut non resultet opinio probabilis, atqs dubium de eius existentia Neg: minor: et hæc promulgatio sufficit ut argui queat, legem invincibiliter ignorari non posse, nam alioquin si dubium inferret ignorantiam invincibilem, sequeretur operantem cum dubio~~

resultet eius existentiæ certitudo Conced. min. ut etiam dici possint eam invincibiliter ignorare neg. min. nam alioquin si dubium† inferret ignorantiā invincibilem sequeretur operantē cum huiusmodi dubio adhuc prudenter agere, ~~re agere namque~~ nec peccare ~~nec peccare~~, siquidem illicitum non est agere cum invincibili ignorantia legis prohibentis aliquem actū. Quod tamen nec ipsi concedent Adversarii.

† positivum

Dices 2do. Obligatio non certa, debitum non certum non postulat certam solutionem, sed ubi lex non est certa, ibi obligatio non est certa, nec debitum certum; ergo non postulat certam solutionem, postularet autem hanc, si teneremur servare legem etiam non certò, sed solum æqs probabiliter existentē; ergo ~~non tenemur hanc servare~~.

R. Maiorem veram esse in materia iustitiæ secus in aliis materiis, ut constat ex hactenus dictis.

Dices 3tio. omne peccatum si est verum peccatum est etiam certum peccatum, certum inquam peccanti; ergo requirit etiam obligationem illi certam seu certò ab ipso peccante cognitam.

Subsum: sed hæc non datur sine cognitione certa legis, ergo sine hac non datur peccatum certum. Non autem datur certa cognitio legis quando æqs probabile est eam non existere. ergo tunc non datur certum nec proinde verum peccatum.

R. D. Subsum: non datur obligatio certa sine cognitione certa legis vel directæ, vel saltem reflexæ, Con: sine cognitione certa legis solum̄ modo directæ N. Subsum: Itaqs in præsenti casu non datur quidem peccanti certa obligatio ab actione mala abstinendi inducta vi illius duntaxat legis directæ et antecedentis quæ ponitur ipsi esse incerta, sed solùm vi alterius legis reflexæ et consequentis eius scilicet, qua iubemur in dubiis eligere partem tutiorem, et prohibemur agere sine dictamine moraliter certo de honestate actus.

Dices 4. et ultimo, secundum Augustinum non tenetur Christianus famelicus cibo abstinere, quamquàm valde probabile imo probabilius sit esse idolothytum sic enim epist: 154. huiusmodi casum resolvit: aut certum est esse idolothytum, aut certum est, non esse, aut ignoratur? si ergo certum est esse, melius christiana virtute respuitur; si autem vel non esse scitur vel esse ignoratur, sine ullo conscientiæ scrupulo in usum necessitatis assumitur. quis neget in proposito casu probabile fuisse cibum esse idolothytum, et tamen secundum Augustinum sine conscientiæ scrupulo in usum necessitatis assumi potest, ergo. R. hoc argumentum esse aberrationem à proposito, id enim solumodo tum in hoc tum in priori articulo statuimus, quod non liceat in operando eligere partem minus tutā et minus vel æqs probabilem, quando huiusmodi probabilitas immediatè cadit supra honestatem vel licentiam alicuius actionis; quid autem fieri oporteat, aut facere liceat, quando probabilitas illa immediatè cadit supra aliud, quod sit à licentia vel honestate actionis distinctum, quæstio est planè diversa aliis ex principiis diversoqs modo pro diversitate materiæ ac circumstantiarū decidenda. Porro in præsenti casu liquet præfatam probabilitatem immediatè cadere non supra honestatem vel licentiam actionis, sed supra cibum probabiliter videlicet reputatum idolothytum; manifestum igitur est hoc argumentum aberrare à proposito. Solummodo ergo hic quari potest, an Christianus famelicus vesci possit cibo, quem valde probabiliter imo probabilius putat esse idolothytum? ad quod cum S. Augustino respondemus affirmativè, quia grandis famis necessitas id concedere videtur; nā

sit in simili necessitate licuit Davidi
absumere panes propositionis, qui-
bus tamen vesci precepto divino
prohibebatur, cur similiter non li-
ceret Christiano occulte comede-
re de idolothyto si fame pressus
id facere cogatur. Et hanc esse
mentem D. Augustini ~~ex~~ magis
ex eo innotescit, quod S. Pater
in proposito casu christianum
cibum, quem sciret esse idolothy-
tum edentem non absolute damnet
sed solum dicat, cibum huiusmodi
melius christiana virtute respui,
adeoq; eo vescentem minus fortè quidem
virtuosum fore non tamen ex hoc
~~peccatorum~~ criminis reum effici.

Reflexio.

Quamvis rigidioris sententiæ partes ~~secutus sim~~ amplexus
sim, non adeo tamen absoluta auctoritate opponitā
opinionem falsitatis arguere, permitto quippe quemlibet
in suo sensu abundare solum cum Apostolo inquiens
corinth. 7. Præceptum Domini non habeo, consilium
autem do; ut nimirum per angustiorem portam,
per arctiorem viam ad Xtum venire satagamus.
Quid enim pro negotio salutis nostræ nos operari
non oportet? quam nil arduum, nil grave, nil difficile
nos in eo remorari debet? Nullus labor durus ait D.
Hieron: in quadam Epist, videri debet, quo gloria
æternitatis acquiritur; ~~[illegible]~~
Si enim agricolæ spes messis laborem reddit iucundum
quid non efficiet spes mercedis; quæ transcendit
omnem intellectum?